

**ЕКОЛОГІЧНА ОСВІТА В АСПЕКТІ РЕАЛІЗАЦІЇ РЕСУРСНОГО ТА
НАУКОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ**

**Цибуля С. Д.¹, Старчак В. Г.², Буяльська Н. П.¹,
Костенко І. А.¹, Іваненко К. М.¹**

¹*Чернігівський національний технологічний університет*

²*Чернігівський національний педагогічний університет*

Відомо, що реалізація ресурсного, науково-промислового потенціалу країни в сучасних умовах безпосередньо пов'язана з ефективністю та якістю підготовки спеціалістів, магістрів у Вищій школі та висококваліфікованих кадрів з науковими ступенями, вченими званнями, особливо в галузі забезпечення техногенно-екологічної безпеки технічними засобами захисту навколишнього середовища [1–4]. Адже вони здійснюють спротив передчасному руйнуванню технічних споруд, інженерних комунікацій, історичних пам'яток культури та архітектури, а також техногенним аваріям, виникненню надзвичайних ситуацій та екологічних катастроф [4–7].

Техногенний тиск щорічно прогресуючого інгредієнтного, енергетичного забруднення та вплив його екодеструктивних факторів на довкілля обумовлюють доцільність двох напрямків професійної вищої екологічної освіти: з екології та охорони природи, з наголосом на її біологічні, медичні, сільськогосподарські аспекти та з прикладної (промислової, інженерної) екології, з наголосом на захист навколишнього середовища технічними засобами [8–12].

Разом з тим виникає непорозуміння: в переліку учбових спеціальностей 2010 р. спеціальності «Прикладна екологія та збалансоване природокористування» – 7.04010602 (8), «Екологічна безпека» – 7.04010603 (8), «Екологічний контроль та аудит» – 7.04010604 (8), «Радіоекологія» – 7.04010605 (8), віднесені до галузі знань «Природничі науки», замість «Інженерія» або «Безпека».

Виникає також нагальна необхідність корекції щодо наукових спеціальностей. З його переліку було виключено ще у 2008/2009 рр., такі конче потрібні та важливі спеціальності для країни, попри критичну екологічну ситуацію в країні: «Охорона НС та раціональне природокористування»,

«Інженерна екологія» – 05.26.05, «Технічні засоби захисту НС» – 05.26.04 (галузь науки – безпека життєдіяльності).

Тепер є 3 спеціальності екологічного напрямку:

1. 03.00.16 – Екологія (біологічні, сільськогосподарські, медичні науки);
2. 08.08.01 – Економіка природокористування та охорона НС (економічні науки). Викликає здивованість, що навіть тут відсутні технічні науки. Яка може бути економіка охорони НС без знання, компетенцій щодо прогресивної техніки охорони НС, яка і забезпечує економіку охорони НС та збалансоване природокористування.
3. 21.06.01 – Екологічна безпека (технічні, хімічні, геологічні науки).

З нашого погляду, треба повернути в перелік наукових спеціальностей спеціальності 05.26.04, 05.26.05, а також ввести в перелік «Галузева екологія» за блоками: машинобудівний комплекс (МБК), паливно-енергетичний (ПЕК), нафтогазовий (НГК), агропромисловий (АПК), мегалурійний, хімічної технології, транспортна екологія, екологія промислових та продовольчих товарів, екологія промислового та цивільного будівництва, тощо.

У паспорт спеціальності 21.06.01 «Екологічна безпека» доцільно було б ввести питання теорії, практики проектування, експлуатації технічних засобів захисту НС, розробки та удосконалення технологічних (прямих, непрямих) та організаційно-технічних методів захисту НС, з мінімізацією техногенного забруднення повітряного, водного басейнів, земельних ресурсів та його негативного впливу на технічні споруди, інженерні комунікації, із зменшенням ризику техногенних аварій [9–12].

Звертає на себе: попри майже 10-річчя випуску фахівців-екологів, навіть на екологічно-небезпечних підприємствах МБК, ПЕК, АПК, НГК та ін. відсутні посади «Еколог», «Технік-еколог», «Інженер з техногенного-екологічної безпеки», хоча би в рамках служби головного інженера чи головного технолога (енергетика), хоча вони є в класифікаторі професій – ДК 003:2010.

Висновки. Для ефективною реалізації науково-промислового та ресурсного потенціалу необхідна технічна підготовка у ВНЗ з галузевої охорони НС, технічних засобів захисту довкілля, введення в перелік наукових спеціальностей галузевої екології та охорони НС, а також, особливо на екологічно-небезпечних підприємствах, об'єктах – посад «еколог». Без цього залишається проблематичним реалізація компетентнісного підходу у ВНЗ та науковій освіті екологічного профілю.

Список використаних джерел

1. Білявський Г.О., Фурдуй Р.С., Костіков І. Ю. Основи екології. – К.: Либідь, 2004. – 408 с.
2. Давыдова С.Л., Тагасов В.И. Тяжелые металлы как супертоксиканты ХХІ века. – М.: РУДН, 2002. – 140 с.
3. Добровольський В.В. Основи теорії екологічних систем. – К.: Професіонал, 2006. – 272 с.
4. Дорогунцов С., Федоришева А. Виробництва підвищеного техногенного ризику – джерело формування екологічних конфліктів в Україні //Економіка України. – 1995. – №9. – С. 14–23.
5. Екологія: теоретичні основи і практикум /А.Ф. Потіш, В.Г. Медвідь, О.Г. Гвоздецький та ін. – Львів: Магнолія плюс, 2006. – 324с.
6. Екологічна безпека та охорона навколишнього середовища /За ред. О.І. Бондаря, Г.І. Рудька. – К.: ЕКМО, 2004. – 423 с.
7. Екологічне управління /В.Я. Шевчук, Ю.М. Саталкін, Г.О. Білявський та ін. – К.: Либідь, 2004. – 432 с.
8. Сафранов Т.А. Загальна екологія та неоекологія. – К.: КНТ, 2005. – 188 с.
9. Старчак В.Г., Пушкарьова И.Д., Цибуля С.Д. Технологические методы экотехнологии защиты окружающей природной среды //Экотехнологии и ресурсосбережение. 2008. – №1. – С. 49–51.
10. Цибуля С.Д. Вплив техногенного забруднення поверхневих вод на тривкість металоконструкцій //Фіз.-хім. механіка матер. – 2010.– Спецвип. №8. – Т.2. – С. 822–825.
11. Цибуля С.Д. Комплексне забезпечення екологічної безпеки трубопровідного транспорту //Фіз.-хім. механіка матер. – 2012.– Спецвип. №9. – Т.2. – С. 773–779.
12. Шмандій В.М., Некос В.Ю. Екологічна безпека. – Х.: ХНУ, 2008. – 436 с.